

8. Ádánd, Kossuth L. u. 59.

(KÖH 85781)

(Somogy megye) U

Szennyvízcsatorna építése közben 2013. október 14-én a Református templomtól É-ra, az út Ny-i oldalán, a Kossuth L. u. 59. szám előtt, a kidobott földben, néhány szórvány őskori (lengyei kultúra) kerámiatöredéket gyűjtöttünk, kb. 5 m sugarú körben. További régészeti leletet, vagy objektumot a kiasott árkokban nem lehetett megfigyelni. A kevés lelet alapján nem eldönthető egyértelműen, hogy egy lelőhelyről van-e szó, vagy esetleg más úton odakerült szórványleletekről.

Munkatársak: Papp Zoltán, Pátrovics Gábor.

VARGA MÁTÉ

9. Balassagyarmat határa

(Nógrád megye) U, I

A Magyar–szlovák DN 800 gázszállító tranzit vezeték nyomvonalában a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ munkatársai elvégezték a szakfelügyelet során előkerült régészeti lelőhelyeken a próbafeltárásokat. A megfigyelt humuszvastagság a területen 40–50 cm között volt.

Első-Náras (KÖH 84797): 2013. július 31-én a 041/20 hrsz.-ú ingatlanon végeztük el a próbafeltárást. A feltárt terület 26 m² nagyságú volt. Egy ismeretlen korú régészeti jelenység (gödör) került feltárássra. Bár leletanyag nem került elő az objektumból, de kialakítása, betöltése alapján biztosan régészeti korú objektumról van szó.

OFB-földek (KÖH 84795): 2013. augusztus 14–16. között a 078/39 hrsz.-ú ingatlanon végeztük el a próbafeltárást. A feltárt terület 232 m² nagyságú volt. A lelőhelyen a késő neolitikumra, a lengyei kultúra időszakára keltezhető 8 gödör került feltárássra. A gödrök betöltéséből nagy számban kerültek elő a kultúra jellegzetes – több esetben festett és karcolt díszítésű – kerámiatöredékei, kevés paticsrög, közepes mennyiségű állatsont-maradvány, több obszidián magkő, szilánk és penge, valamint egy töredékes oltár is.

Munkatársak: Nicklas Larsson régész, Kiss László technikus.

BÓKA GERGELY

10. Balatonszentgyörgy, Faluvégi-dűlő 2

(KÖH 54716)

(Somogy megye) B, Kö, Kk

A Balatonszentgyörgy elkerülőt 1+240–8+068 kmsz közötti szakasz építéséhez készülő előzetes régészeti dokumentáció részét képező terepbejárást 2013. október 28-án végezték el az MNM NÖK munkatársai.

A battyanpusztai bekötőúttól a téglagyárhoz vezető 75101 j. aszfaltút két oldalán, hosszan, a Kígyós-árok K-i partján, enyhén tagolt terepen, nagykiterjedésű, ismert régészeti lelőhely található. A lelőhely neve eltérő formákban szerepelt: korábban az É-i rész Faluvégi-dűlő 2, a D-i rész Rövid-dűlői-földek (Szentegyházi-dűlő) néven volt ismert.

Mostani terepbejárásumkorán csak az úttól D-re eső részt tudtuk vizsgálni. Itt őszi vetésben, jó megfigyelési feltételek között végeztük a vizsgálatot. A területen a leendő nyomvonalban egy magasfeszültségű villanyvezeték fut, melyről a téglagyár felé egy leágazás van. A leleteket elsősorban a leágazástól D-re tapasztaltuk. Innen É felé már csak szórványosan jelentkeztek kerámiatöredékek. A területen zömében középkori,

annak is a késői időszakára datálható edénytöredékeket, valamint kevesebb bronzkori darabot találtunk.

Munkatárs: Spolár Erika technikus.

TOKAI ZITA MÁRIA

11. Balmazújváros, Hegedűs-kút

(KÖH 81681)

(Hajdú-Bihar megye) Sza, Á, I

A Hortobágyi Természetvédelmi Egyesület beruházása kapcsán, 2013. december 2–12. között a Déri Múzeum munkatársai megelőző feltárást végeztek a Balmazújváros belterületi övárak nyomvonalára által érintett régészeti lelőhelyen. Az ásatási terület Balmazújvárostól D-re, a Magdolna-értől É-ra, a Balmazújváros–Hajdúszoboszló műttől K-re, az egykori Lenin Tsz. mellett található, egy K–Ny irányú gerincen.

A humuszolás során, két felszínen, 1632 m²-en, összesen 35 régészeti objektumot észleltünk. A megfigyelt jelenségek között 21 gödör, 12 árok, 2 cölöphely és 1 tüzelőfelület volt. A tüzhely platnija alatt kerámiából, állatsontból, és salakból álló réteget lehetett dokumentálni, mely a kerámiatöredékek alapján az Árpád-korra keltezhető. Ezen kívül datáló lelet csupán 5 gödörből került elő, ezek egy római császárkori településhez tartozhatnak.

Munkatársak: Hága Tamara régész, Bőr Gabriella régész-technikus, Czák Viktória geodéta.

HULLÁM DÉNES

12. Bánd, Essegvár

(MRT 2. k. 13 / 3. lh., KÖH 7511)

(Veszprém megye) Á, Kk

A Bánd település felett húzódó, de csupán 20–30 m-rel kiemelkedő alacsony mészkőszirt ÉNy-i területét D, DK felől meszterséges árokkal határolt végében találhatóak Essegvár romjai. Az erősség az írott forrásokból kirajzolódó esemény- és birtoklástörténetét több alapos tanulmány vizsgálta,² ugyanakkor a vár egykori elrendezése – átfogó régészeti kutatások híján – szinte teljesen ismeretlen maradt.

A területen korábban zajlott feltárások a várhegy peremén húzódó várfal D-i és K-i szakaszait, valamint a K-i és a DK-i torony területét érintették. Valamennyi ásatást Rainer Pál, a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum régésze vezette. 1997-ben³ a D-i várfalra merőleges kutatóárookban a fal külső oldalán azonosította annak sziklafelületen nyugvó alapozását, a fal belső oldalán pedig egy, a várfallal párhuzamos, attól 4 m-re futó fal részletét figyelte meg. Ez utóbbit egy, a várfalhoz támaszkodó épület maradványaként értelmezte. A két fal között (a feltelezett épület belsejében) a köves-törmeléken feltöltés alatt a hegy sárgás, mállékony, természetes sziklafelületre jelentkezett. A 2005-ben, 2006-ban és 2007-ben⁴ végzett kisebb ásatások az említett várfalszakaszok, továbbá a magasan álló D-i és

2 Rainer Pál: Segvártól Essegvárig. A bándi vár és birtokosainak történetéből. Castrum 8 (2008) 7. (A továbbiakban Rainer 2008); Koppány Tibor–Boksay György: Devecser, Úgod, Essegvár, Döbrönte. A Veszprém megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatalának Kiadványa 23. (Szerk.: Zákonyi Ferenc). Balatonfüred, 1961, 53.; Horváth Richárd: Várak és politika a középkori Veszprém megyében. PhD. disszertáció. Kézirat. Debrecen, 2002.

3 Rainer Pál: 138. Bánd, Essegvár. In: Mesterházy K. szerk. Az 1997. év régészeti kutatásai. Régészeti füzetek I/51. Budapest 2001, 173.

4 RKM 2006, 158.; RKM 2007, 169.